

PT-16080002040301 Seat No. _____

M. Com. (Sem. IV) (CBCS) (W.E.F. 2016) Examination

August - 2020

Advance Cost & Management Accounting

Time : $2\frac{1}{2}$ Hours]

[Total Marks : 70

- સૂચના : (1) દરેક પ્રશ્નની જમણી બાજુ ગુણ દર્શાવેલ છે.
(2) જરૂરી ગણતરી જવાબના ભાગરૂપે દર્શાવવી.

1 કેયુર લિ. પોતાની વસ્તુ ત્રણ ઉત્પાદન વિભાગ અ, બ અને ક માં ઉત્પાદન કરે છે. તેની વર્ષ 2018-19ની માહિતી નીચે મુજબ છે : 20

વિગત	અ	બ	ક	કુલ (રૂ.)
વેચાણ	56,000	42,000	42,000	1,40,000
બાદ : ઉત્પાદન ખર્ચ - સ્થિર	—	3,500	700	4,200
ચલિત	42,000	24,500	23,800	90,300
કાચો નફો	14,000	14,000	17,500	45,500
વહીવટી ખર્ચ	4,690	4,060	6,020	14,770
વેચાણ ખર્ચ	7,070	7,350	8,120	22,540
ચોખ્ખી આવક	2,240	2,590	3,360	8,190

- (1) 'અ' વિભાગના વેચાણમાં રૂ. 7,000નું 'બ' વિભાગને ઉત્પાદન ખર્ચ કરેલ વેચાણનો સમાવેશ થાય છે.
(2) વહીવટી ખર્ચમાં રૂ. 4,550 સામાન્ય ખર્ચનો સમાવેશ થાય છે. જે દરેક વિભાગના કાચા નફાના પ્રમાણમાં ફાળવવાના છે.
(3) વેચાણ ખર્ચમાં રૂ. 3,500ના સામાન્ય ખર્ચનો સમાવેશ થાય છે. જે દરેક વિભાગમાં તેના વેચાણના 2.5% લેખે ફાળવવાના છે.

ઉપરોક્ત વિગતો પરથી ચોખ્ખા ફાળાનાં ગુણોત્તર અભિગમ દ્વારા વિભાગોની કામગીરીને અગ્રાતાક્રમ આપો.

અથવા

PT-16080002040301]

1

[Contd....

- 1 એક વસ્તુનું ખૂબ મોટા પ્રમાણમાં ઉત્પાદન કરતી એક કંપનીના ઉત્પાદન વિભાગ 20 દ્વારા જાન્યુઆરી - 2020ની નીચેની વિગતો પરથી નીચે દર્શાવેલા જુદા જુદા અહેવાલ પત્રકો તૈયાર કરો. 1. પડતર કેન્દ્રના આધારે અહેવાલ પત્રક 2. નફા કેન્દ્રના આધારે અહેવાલ પત્રક 3. જવાબદારી કેન્દ્રના આધારે અહેવાલ પત્રક 4. વિભાગ ચાલુ રાખવો હોય તો લઘુત્તમ ઉત્પાદનના જથ્થાની ગણતરી કરો.

વિગત	અંદાજપત્ર મુજબ રકમ (રૂ.)	ખરેખર રકમ (રૂ.)
સીધો માલસામાન	10,00,000	12,75,000
સીધી મજૂરી	6,25,000	8,12,500
સમારકામ અને જાળવણી (સ્થિર રૂ. 2,50,000)	5,00,000	5,50,000
નિરીક્ષણ ખર્ચ (સ્થિર)	2,50,000	2,75,000
વાપરી શકાય તેવો સ્ટોર્સ (ચલિત)	1,87,500	2,37,500
કારખાનાનું ભાડું (સ્થિર)	1,25,000	1,25,000
ઘસારો (સ્થિર)	2,50,000	2,50,000
સાધનો (ચલિત)	62,500	75,000
વીજળી અને બળતણ (ચલિત)	3,75,000	4,50,000
વહીવટી ખર્ચ (સ્થિર)	6,25,000	6,62,500

વિભાગ પાસે 50 ઓળખી શકાય તેવા મશીન છે. જાન્યુઆરી, 2020 દરમિયાન અંદાજપત્ર મુજબ અને ખરેખર મુજબ વિભાગનું ઉત્પાદન અનુક્રમે 10,000 અને 12,500 એકમોનું હતું. તેમ છતાં પણ જો વિભાગ બંધ કરવામાં આવે અને ઉત્પાદન માટે મશીનની સેવાઓ બહારથી સેવાની પડતરને આધારે ભાડે લેવામાં આવે તો આવા જ મશીન માટે સેવાઓનું ભાડું એકમદીઠ રૂ. 375 રહેશે.

- 2 જાન્યુઆરી, 2020ની કાર્યાન્વિત પ્રક્રિયા 'X' અંગે મળતી માહિતી 20 નીચે મુજબ છે.

- (1) પ્રક્રિયાનો અર્ધતૈયાર માલનો શરૂઆતનો સ્ટોક : 800 એકમો કુલ પડતર રૂ. 13,000
- (2) શરૂઆતના સ્ટોકની પૂર્ણતાની કક્ષા :
માલસામાન 100%, મજૂરી 60%, પરોક્ષ ખર્ચ 60%
- (3) દાખલ કરેલ માલસામાનના એકમો 9,200 જેની કુલ પડતર રૂ. 92,000

- (4) પ્રત્યક્ષ મજૂરી ચૂકવી રૂ. 41,850
- (5) કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ રૂ. 20,925
- (6) ભંગારમાં કાઢી નાખેલ એકમો 1,200 જેની પૂર્ણતાની કક્ષા :
માલસામાન 100%, મજૂરી 80%, પરોક્ષ ખર્ચ 80%
- (7) અર્ધતૈયાર માલનો આખર સ્ટોક 900 એકમો જેની પૂર્ણતાની કક્ષા :
માલસામાન 100%, મજૂરી 70%, પરોક્ષ ખર્ચ 70%
- (8) તૈયાર થયેલ એકમો 7,900, જે પછીની પ્રક્રિયા ખાતે લઈ ગયા.
- (9) સામાન્ય બગાડ કુલ દાખલ કરેલ એકમોના 8% (શરૂઆતનો સ્ટોક + દાખલ કરેલ એકમો)
- (10) ભંગાર એકમોની એકમદીઠ ઉપજ કિંમત રૂ. 10
- તૈયાર કરો :
- (1) પૂર્ણ એકમોની ગણતરી દર્શાવતું પત્રક
  - (2) પૂર્ણ ઉત્પાદનની એકમદીઠ પડતર દર્શાવતું પત્રક
  - (3) ફીફો પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરીને અસામાન્ય બગાડ (કે વધારો), અર્ધ તૈયાર માલનો આખર સ્ટોક અને પછીની પ્રક્રિયા ખાતે લઈ જવાયેલ એકમોની પડતર દર્શાવતું મૂલ્યાંકન પત્રક અને
  - (4) જાન્યુઆરી, 2020નું પ્રક્રિયા ખાતું.

અથવા

- 2 એક કારખાનામાં શુદ્ધિકરણની પ્રક્રિયાના અંતે ચાર જુદી જુદી વસ્તુઓ ઉદ્ભવે છે. 20 31 માર્ચ, 2020ના અંતે પુરા થતા ત્રિમાસિક સમયગાળાના અંતે કુલ સંયુક્ત પડતર રૂ. 37,000 ઉદ્ભવે છે. ઉત્પાદન વધારાની પ્રક્રિયાની પડતર અને વેચાણ અંગેની માહિતી નીચે પ્રમાણે છે :

વસ્તુ	ઉત્પાદન (કિગ્રા.)	છુટા પડવાના બિંદુ પછી વધારાની પડતર (રૂ.)	વેચાણ કિંમત (રૂ.)
અ	2,000	10,750	43,125
બ	1,000	2,250	3,750
ક	500	—	1,500
ડ	1,000	375	11,250

જો વધારાની પ્રક્રિયા કર્યા સિવાય છુટા પડવાના બિંદુ એ જ ચારેય વસ્તુઓનું વેચાણ કરવામાં આવે તો નીચે મુજબની કિલોગ્રામ દીઠ વેચાણ કિંમત મળી રહે :

A – રૂ. 15   B – રૂ. 6   C – રૂ. 3   D – રૂ. 7.5

નીચેના આધારે નફાકારકતા દર્શાવતા પત્રકો તૈયાર કરો :

- (1) જો છુટા પડવાના બિંદુ પછી વધારાની પ્રક્રિયા કર્યા પછી ચારેય વસ્તુઓનું વેચાણ કરવામાં આવે.
- (2) જો ચારેય વસ્તુઓ, છુટા પડવાના બિંદુએ જ વેચવામાં આવે.

- 3 એક વસ્તુ જેની ઉત્પાદન પડતર નીચે મુજબ છે. તેની વેચાણ કિંમત શોધી કાઢો. 15
માલસામાન	રૂ. 1,20,000
મજૂરી	રૂ. 1,05,000
પરોક્ષ ખર્ચ	રૂ. 75,000
- વસ્તુનું ઉત્પાદન અને વેચાણ 1,50,000 એકમોનું છે. રોકાયેલી મૂડીનો સ્થિર ભાગ રૂ. 2,94,000 છે અને ચલિત ભાગ વેચાણ ઉથલાના 40% છે. ચોખ્ખી કમાણીના 40% લેખે કરવેરા ચુકવ્યા બાદ ચોખ્ખી રોકાયેલી મૂડી પર 12% નફો અપેક્ષિત છે.

અથવા

- 3 મલય લિ. હાલમાં પોતાની 80% ક્ષમતાએ કાર્યરત છે. અને બધું ઉત્પાદન 15 પ્રીતિ લિ.ને પૂરું પાડે છે. મલય લિ. પોતાની વસ્તુ રૂ. 3,50,000 માં પ્રીતિ લિ.ને પૂરું પાડે છે. અને વેચાણ પર 20% નફો મેળવે છે. એકમદીઠ પ્રત્યક્ષ પડતર સ્થિર છે. પરોક્ષ પડતરના અંદાજો નીચે મુજબ છે :

વિગત	80% ક્ષમતા	90% ક્ષમતા	100% ક્ષમતા
	20,000 એકમો	22,500 એકમો	25,000 એકમો
ચલિત ખર્ચ	રૂ. 60,000	રૂ. 67,500	રૂ. 75,000
અર્ધ ચલિત ખર્ચ	રૂ. 25,000	રૂ. 27,500	રૂ. 30,000
સ્થિર ખર્ચ	રૂ. 60,000	રૂ. 60,000	રૂ. 60,000

વિશાલ લિ.ને હાલના ઉત્પાદનના 20% જેટલો નિકાસ ઓર્ડર મળે છે. આ માટે વધારાનો પેકિંગ ખર્ચ રૂ. 1,000 થવાની ધારણા છે. નિકાસ ઓર્ડર અંગે વસ્તુની કિંમત એવી રીતે નક્કી કરો કે જેથી નિકાસ કિંમત પર 10% નફો મળે.

- 4 પડતર સંચાલનનો અર્થ સમજાવી તેના હેતુઓ અને એના ચાર આધારસ્તંભોની 15 ચર્ચા કરો.

અથવા

- 4 ટૂંકનોંધ લખો : (કોઈ પણ ત્રણ) 15
- (1) મજૂર ઉત્પાદકતા
  - (2) માલસામાન ઉત્પાદકતા
  - (3) ઉત્પાદકતા અને મૂલ્યવૃદ્ધિનો ખ્યાલ
  - (4) સંચાલકીય ઓડીટનું કાર્યક્ષેત્ર
  - (5) પડતર ઓડીટ અને સંચાલકીય ઓડીટ વચ્ચેનો તફાવત

ENGLISH VERSION

- Instructions :** (1) Figures to the right side indicate marks.
(2) Show necessary calculations as a part of answer.

- 1 Keyur Ltd. produces its product into three production departments A,B and C. Its particulars for the year 2018-19 are as under : **20**

Particulars	A	B	C	Total (Rs.)
Sales	56,000	42,000	42,000	1,40,000
Sub : Production				
Expenses-Fixed	–	3,500	700	4,200
Variable	42,000	24,500	23,800	90,300
Gross profit	14,000	14,000	17,500	45,500
Administrative Expenses	4,690	4,060	6,020	14,770
Selling Expenses	7,070	7,350	8,120	22,540
Net Income	2,240	2,590	3,360	8,190

- (1) The sales of department 'A' includes the sales made to department 'C' at production cost worth Rs. 7,000.
- (2) Administrative expenses includes a sum of Rs. 4,550 as general expenses, which is required to be allocated to each department in the ratio of gross profit.
- (3) Selling expenses includes a sum of Rs. 3,500 as general expenses, Which is required to be allocated to each department @ 2.5% of the sales of each department.
- Give rank to each department as per net contribution ratio approach.

OR

- 1 A production department of a manufacturing company has finished the following data of January - 2020. Prepare statements of 1. Cost Centre 2. Profit Centre 3. Responsibility Centre 4. Minimum production units to carry on business department. **20**

Particulars	Budget (Rs.)	Actual (Rs.)
Direct materials	10,00,000	12,75,000
Direct Wages	6,25,000	8,12,500
Repairs and maintenance (fixed Rs. 2,50,000)	5,00,000	5,50,000
Supervision Expenses (fixed)	2,50,000	2,75,000
Consumable stores (variable)	1,87,500	2,37,500
Factory rent (fixed)	1,25,000	1,25,000
Depreciation (fixed)	2,50,000	2,50,000
Tools (variable)	62,500	75,000
Power and Fuel (variable)	3,75,000	4,50,000
Administrative expenses (fixed)	6,25,000	6,62,500

The department has 50 identical machines. During January 2020, the budgeted and actual production of the departments are 10,000 and 12,500 units respectively. However the department is closed and the machines production services were hired outside the cost of hiring the services of similar machine would be Rs. 375 per unit.

- 2** Following details are related to process 'X' during the month of January 2020. **20**
- (1) Opening stock of semi finished goods 800 units, total costs Rs. 13,000
  - (2) Degree of opening stock (Completion)
Material 100%, Labour 60%, Overhead 60%
  - (3) 9,200 units introduced in process at total cost Rs. 92,000
  - (4) Direct wages paid Rs. 41,850
  - (5) Overheads expenses Rs. 20,925
  - (6) Scraped units 1,200 and its degree of completion :
Material 100%, Labour 80%, Overhead 80%
  - (7) Incomplete units at the end of process : 900 units
Degree of completion :
Material 100%, Labour 70%, Overhead 70%

- (8) Production of finished goods at the end of process transfer to next process 7,900 units
- (9) Normal wastage : 8% of total units introduced (opening stock + units introduced)
- (10) Scrap value per unit Rs. 10

Prepare :

- (1) Statement showing equivalent units
- (2) Statement showing cost per unit.
- (3) With the help of FIFO method, prepare statement showing cost of abnormal wastage. (or Gain), closing stock of incomplete units and cost of units transferred to next process.
- (4) Process account for the month of January 2020.

OR

- 2** In a factory, four products are emerged from a process. **20**
 The total joint cost during the three months ended on 31-3-2020 is Rs. 37,000. The output, sales and further processing costs are as under :

Product	Output (Kgs.)	Additional processing cost after split off point (Rs.)	Total value (Sales) (Rs.)
A	2,000	10,750	43,125
B	1,000	2,250	3,750
C	500	—	1,500
D	1,000	375	11,250

In case these products were sold before further processing the selling price would have been as under :

A – Rs. 15   B – Rs. 6   C – Rs. 3   D – Rs. 7.5

You are asked to prepare profitability statement based on :

- (1) If the product are sold after further processing
- (2) If they are sold at split off point

- 3 Find out the selling price of a product having following **15**
cost structure.

Material	Rs. 1,20,000
Labour	Rs. 1,05,000
Overheads	Rs. 75,000

Sales and production is of 1,50,000 units. Capital employed in fix is Rs. 2,94,000 and that in current assets is 40% of sales 12% return is expected on capital employed after paying tax at 40% of net earning.

OR

- 3 Malay Ltd. presently operating its plant at 80% capacity **15**
to manufacture a product only to meet the demand of Preeti Ltd. Malay ltd. supplies the product for Rs. 3,50,000 and earn profit of 20% on sales. Direct cost per unit is constant. The indirect cost estimation is as under :

Particulars	80% capacity	90% capacity	100% capacity
	20,000 units	22,500 units	25,000 units
Variable cost	Rs. 60,000	Rs. 67,500	Rs. 75,000
Semi variable	Rs. 25,000	Rs. 27,500	Rs. 30,000
Fixed Cost	Rs. 60,000	Rs. 60,000	Rs. 60,000

It received an export order for the product equal to 20% of its present operation. Additional packing charge will be Rs. 1,000 for the order. Determine the price of export order to give a profit margin of 10% on export price.

- 4 Explain the meaning of cost management and discuss its **15**
objectives and four pillars of cost management.

OR

- 4 Write short notes : (Any **Three**) **15**
- (1) Labour productivity
  - (2) Material productivity
  - (3) Productivity and value added concept
  - (4) Functions of Management audit
  - (5) Differences between cost audit and management audit.